

מראי מקומות - יבמות

יג:

א. וב"ה מכשירין

פרש"י, לפי שחליצתן שלא לצורך, והרי כחולצת מן הנכרי. וע' בחי' ר' נחום (רל"ד), שדייק מפיה "מ להרמב"ם דפי' באו"א, דכ' דכמו דמי שמגרש מי שאינו אשתו בגט, אינה פסולה לכהונה, משום דכתי' ואשה גרושה מאישה, ולא ממני שאינה אישה, ה"ה לענין חליצה, דצריך להיות חלוצה מיבמה, ולא ממני שאינה יבמה. ומרש"י משמע שאי"ז חליצה בכלל [ואי"צ לשום מיעוט], והרמב"ם ס"ל דנכלל בהמיעוט דגט של אחר.

ב. מנין שאין קידושין תופסין ביבמה

ע' בשיעורי ר' שמואל (סטנסיל) שחקר בהא דאמר שאין קידושין תופסין ביבמה, האם זה משום דהלאו דלא תהי' אשת המת החוצה חמור הוא משאר לאוין, ואף דבשאר לאוין קידושין תופסין, מ"מ לאו זה חמור ואין תופסין. או דלמא, אין חילוק בזה מצד חומר הלאו, אלא דכיון דיש בה זיקה ליבם, א"כ א"א לקידושין לתפוס בה. וע"ש שביאר שיש נפק"מ בזה, אם יהי' שייך איסור סוטה ביבמה, ע"ש באורך.

ג. טעמייהו דב"ש דאין איסור חל על איסור

הק' התוס' ישנים, הא אין איסור חל על איסור סברא הוא, אבל קרא כתי' לצורו, ואיך תדחה הסברא קרא דלצורו. ותי' דאיכא לאוקמי קרא דלצורו כשבאו ב' האיסורים בב"א, דאז אף ב"ש מודו [לפי טעם זה בגמ'] דיש איסור צרות.

ד. טעמייהו דב"ש דאין איסור חל על איסור

ובטעם ב"ה דחולקים וס"ל דהצרות נאסרו, אע"פ דבעלמא ס"ל דאין איסור חל על איסור, כ' הריטב"א דכל היכא דקדים איסור אחות אשה, חייל איסור אשת אח עליו באיסור מוסף, דמגו דאיתסרה לשאר אחין איתסר גם עלי', וגם כיון דלגבי שאר אחים הוי' אשת אח ושריא להו, א"כ כצרת ערוה במקום מצוה חשיבא, ואפי' גבי האי. והיכא דקדים אשת אח, אז ס"ל לב"ה דכיון דלגבי יבום שריא רחמנא, א"כ מכאן דליתא דמי, ולכן שפיר חייל האיסור אחות אשה לאוסרה, ולאסור צרתה עמה. עוד הביא מיי"א דאע"פ דבעלמא ס"ל לב"ה שאין איסור חל על איסור, מ"מ שאני הכא דכתי' לצורו, וחידש הקרא דכאן אסור, ולא אמרי' דאין איסור חל על איסור. אולם כ' הריטב"א דאינו מחוור, דהא יכול לאוקמי קרא דלצורו כדר' שמעון.

ה. תנן התם מגילה נקראת וכו'

ע' בריטב"א דדן בקו' הגמ', והעיר דבתחלת הסוגיא פרש"י דקו' הגמ' היא בין לענין כפרים ובין לענין החילוק בין י"ד לט"ו, ואח"כ כ' רק החילוק בין י"ד לט"ו. וע"ש מש"כ בדעת רש"י לחלק בין תחלת הסוגיא ובין אח"כ, אולם כ' דהעיקר הוא דהקו' באמת רק מי"ד וט"ו, דאילו מהא דכפרים אין קו' כ"כ, שהרי אי"ז תקנה קבועה, אלא קולא היא להם, אבל אם רוצים יכולים לקרות המגילה בזמנה ב"ה, וגם אי"ז תקנה לעולם, דהא בזמן הזה אין קריאה אלא בי"ד וט"ו, וא"כ אי"ז נראה כ"כ כאגודות אגודות, ורק לענין י"ד וט"ו שפיר הק'.

ו. ואימא כולי' להכי הוא דאתא

פרש"י, שלא תעשו אגודות. והק' הרשב"א, איך שייך לצדד שנעקר' לגמרי מפשטי', ממת דכתי' גבי', ולומר דבאמת כל זה רק שאין לעשות אגודות אגודות. ולכן כ' דבאמת כל זה מדברי ר' יוחנן הם [והביא כן מא' מהגאונים], וכוונתו להק' לר"ל, מה בין לא תתגודדו ובין לא תגודדו דאתה יכול למדרש בו כן, דלמא ליכא למדרש' כי אם לגבי הא דאסור גדידה על מת. וחזר ר"ל מהא דלא תגודדו, ואמר דהוה מצי למימר לא תגודו, וכיון שאמר לא תתגודדו, ש"מ תרתי.

ז. אמינא לך אנא איסורא וכו', ואת אמרת לי מנהגא

כ' הקרן אורה, דיש לפרש דנח' ר"י ור"ל בטעם הא דלא תתגודדו, ר"ל ס"ל דהטעם הוא משום שלא יאמרו שיש לנו ב' תורות ח"ו [וכמו שפרש"י], ובזה יש לחלק בין איסור למנהג, דרק אם מעיקר הדין הוא, אז יש לחוש דנראה כב' תורות, ובמנהג לא שייך זה כ"כ. אבל ר' יוחנן ס"ל דטעם האיסור לא תתגודדו הוא מפני המחלוקת, ולכן שפיר שייך הא דלא תתגודדו גם בענין מנהג, ובאמת כן פי' הרמב"ם הא דלא תתגודדו, משום חשש מחלוקת.

ח. והא ב"ש מתירים את הצרות לאחים, וב"ה אוסרים

פי' הריטב"א, שאין כוונת הגמ' לומר דמשום לא תתגודדו יחזרו ב"ש לומר כב"ה או להיפוך, שהרי אין להתיר איסור דאורייתא משום לא תתגודדו, ושניהם עוברים איסור דאורייתא להשני. אלא כוונת הגמ' היא שיאמרו כולם חולצת ולא מתייבמת מהאי טעמא דאגודות.